

บทปริทัศน์บทความเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ซับซ้อนสับสนแต่เป็นระเบียบ (หรือ ระบบการวิจัยกึ่งโกลาหลอลเวง)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์

บทความที่น่าเสนอมีความลุ่มลึกชัดเจนในเรื่องการเรียนรู้ แสดงถึงการยอมรับเปิดใจกว้าง เป็นสิ่งที่สำคัญในการทำงานของ chaordic การทำงานในเรื่องนี้เป็นเรื่องการยอมรับในเรื่องที่ว่า เรายังมีเรื่องที่เรายังไม่รู้ และต้องมีการประเมินเพื่อดึงพลังจากภายนอกสู่โครงการ แต่เนื่องจากโครงการนี้ข้อจำกัดในเรื่องนี้ ในการประเมินต้องมีการประชุม ประมวลกันเป็นขั้นตอน ปรับปรุง เป็นขั้นตอนสำคัญเพราะการประเมินเป็นเครื่องมือสำคัญในการดึงพลังภายนอกมาสู่ภายในเพื่อนำมาช่วยกันถักทอสร้างสรรคโครงการไปสู่ความสำเร็จตามอุดมการณ์ที่มุ่งมั่น

ประเด็นเรื่อง การมองโจทย์ซึ่งคิดว่ามีความน่าสนใจมากในเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ ถือว่าเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้และที่ผู้นำเสนอบทความนำเสนอได้ชัดเจนมากในเรื่อง ก ร ปฏิรูปการเรียนรู้หลายชั้น ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับโรงเรียน และระดับครูซึ่งสำคัญสูงสุดเพราะนั่น จะส่งผลมากที่สุดกับผู้เรียน ทีนี้ถ้าเราจะประมวลที่ผู้นำเสนอบทความพูดถึงชั้นต่าง ๆ ของการเรียนรู้และการสร้างองค์ความรู้ ผมชอบ Constructionism ของ Papert ว่าการเรียนรู้คือการสร้าง ความรู้ อันนี้ต่อจาก Piaget ที่เป็น constructivism โดยพัฒนาให้เป็นระบบมากขึ้น จะใช้ คอมพิวเตอร์วิเคราะห์หรือไม่ใช้ก็ตามผู้นำเสนอบทความได้สะท้อนภาพการสังเคราะห์ความรู้และ การสร้างองค์ความรู้โดยใช้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์เป็นสำคัญ คอมพิวเตอร์ยังเป็นรอง และจะใช้คอมพิวเตอร์เป็นรองผู้นำเสนอบทความอย่างแน่นอน เพราะคนนี่แหละที่มีการสังสม ความรู้และระบบวิธีการจะถักทอสังเคราะห์ความรู้เป็นอย่างมากอันนี้ก็เป็นการวิจัยในเรื่อง การบ่มเพาะ เป็นการสร้างบารมี เป็นเรื่องเฉพาะตัวเลียนแบบไม่ได้ นอกจากคนจะต้องหาแบบของ ตนเอง ผมสนใจการเรียนรู้สำหรับเด็ก ประเด็นที่สำคัญพอไปดูเกณฑ์ดูกรอบแนวความคิดแล้ว ไม่มี เรื่องพฤติกรรมกรเรียนรู้ของเด็กเลย แล้วผมเอา 9 ตัวของผู้นำเสนอบทความไปบอกเขาว่า เด็ก เรียนรู้ด้วยตัวเองได้เพราะฉะนั้นเมื่อมีการประเมินครูต้องประเมินในส่วนนี้ด้วย และสิ่งที่สำคัญมาก คือ ครูทำให้เด็กเกิดพลังในการเรียนรู้ด้วยตัวเองซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะที่ผ่านมามักจะดูเรื่อง การประเมินครู ดูพฤติกรรมการสอนของครูแต่ไม่ดูพฤติกรรมวิธีเรียนของเด็กว่าเด็กรู้วิธีเรียนและ เรียนวิธีรู้เพียงใด งานวิจัยที่ออกมามากมายลืมนิดๆแปรนี้โดยสิ้นเชิง ซึ่งในงานของผู้นำเสนอได้

หยิบยกตัวแปรนี้ออกมาอย่างชัดเจนมาก และนี่แหละการปฏิรูปการเรียนรู้ที่สำคัญ คือทำอย่างไร จะทำให้เด็กมีวิธีให้เขาเรียนรู้ด้วยตัวเขาเอง เรียนรู้ด้วยใจ เรียนรู้ด้วยความอยากรู้ ด้วยความกระหาย รู้วิธีเรียนและเรียนวิธีรู้ตามแนวนี้เด็กก็ต้องปรับวิธีเรียน ครูก็ต้องเปลี่ยนวิธีสอน วิธีจะเกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ และจุดนี้เป็นจุดที่คิดว่าน่าสนใจมาก การเรียนรู้ของครู ครูเรียนรู้อย่างไรเรียนรู้หรือเปล่า หรือเพียงแต่ว่าเรียนรู้เพื่อเตรียมจะไปสอน ผมคิดว่าจุดนี้เป็นจุดสำคัญว่าถ้าเรามีข้อมูล การเรียนรู้ของเด็ก การเรียนรู้ของครู การเรียนรู้ของโรงเรียน และการเรียนรู้ของชุมชน ผมคิดว่าโครงการนี้มีนัยสำคัญมากต่อ learning society และ learning society จะเกิดไปไม่ได้เลยถ้าโรงเรียนไม่เรียนรู้ โรงเรียนไม่เรียนรู้จะเกิดไม่ได้เลยถ้าครู ผู้บริหารไม่เรียนรู้ ถ้าเด็กไม่เรียนรู้

ในประเด็นเรื่องของ chaordic มีโอกาสอ่านตำราเล่มนี้บ้าง แต่อ่านไปแล้วยัง “chaos” อยู่ ผมเองกำลังใช้วิธีนี้ที่ สมศ. อยู่เหมือนกัน การที่ผู้นำเสนอบทความพยายามและนำประเด็นสิ่งเหล่านี้เข้ามาเป็นเรื่องที่น่าชื่นชม แต่ว่าจะนำเสนออย่างไรในบทความ ให้สะท้อนตรงนี้ และถ้าท่านจะกรุณาเขียนสะท้อนในเชิงวิธีวิทยา (methodology) ซึ่งเป็นกรอบความคิด วิธีการและนำไปสู่การปฏิบัติ ในฐานะนักเรียน chaordic วิธีที่ผมใช้เป็นหลักวิชาง่าย ๆ แล้วสู่ปฏิบัติ ดู 3P P ตัวแรกเรื่องปณิธานมุ่งมั่น (purpose) ถ้าเราสามารถสะท้อนโครงการนี้ มีปณิธานมุ่งมั่นที่จะตอบโจทย์อะไร แล้วโจทย์ตรงนั้นสำคัญอย่างไร แล้วท่านมีวิธีการทำอย่างไรที่ทำให้คนหลายๆ คนที่เกี่ยวข้องมากมายหลายระดับ ท่านมีวิธีการอย่างไรในการสร้างให้เกิดความมุ่งมั่นในการที่สร้างเป้าหมายร่วมกัน P ตัวที่ 2 คือ เรื่องของ principles หรือหลักการ ผู้นำเสนอบทความได้กล่าวชัด แต่ที่อ่านในบทความ ท่านเน้นเนื้อวิจัย ผมอยากจะให้พูดถึงปรัชญา หลักการเพิ่มขึ้น P ตัวที่ 3 คือ เรื่องของภาคี (participants) ในโครงการนี้เรื่องน่าสนใจมากซึ่งท่านนำเสนอชัดเจน ในประเด็นที่ภาคีโยงเข้ากันอย่างไร ทำงานร่วมกันอย่างไร เรียนรู้ร่วมกันอย่างไร 3P นี้ จะนำไปสู่ OCA

O คือ Organizational structure ท่านจัดการบริหารโครงการวิจัยที่ซับซ้อนอลเวงนี้อย่างไร จึงทำให้เป็นระเบียบและนำไปสู่เป้าหมาย การบริหารแบบกัลยาณมิตรเป็นแบบเครือข่าย เป็นทีมงานตามแนวราบมากกว่าแนวดิ่ง เป็นต้น

C คือ Constitution กติการายาทที่ตกลงด้วยใจเป็นกติกาที่วางร่วมกัน มากกว่าออกเป็นกฎระเบียบ มุ่งออกคู่มือ แนวปฏิบัติร่วมกันมากกว่าออกกฎระเบียบ

A คือ Activities กิจกรรมร่วมกันในการดำเนินงาน

ผมคิดว่าถ้าเอาพื้นฐานหลักวิชาหลักคิดเหล่านี้ไปใช้และเพิ่มเติมในส่วนของวิธีการจะทำให้บทความนี้จะน่าติดตามได้ง่ายขึ้นและสมบูรณ์มากขึ้นตามความมุ่งหวังของผู้เขียนบทความ และความคาดหวังของผู้อ่าน